

Návrh projektu

Název projektu	Podoby disentu
Cílová skupina	Žáci 9. ročníků a odpovídající ročník víceletých gymnázií
Předpokládaná časová dotace	2 – 3 vyučovací hodiny
Možný záměr projektu	Na základě výpovědí pamětníků si žáci uvědomí, že vymezení se vůči režimu mělo různé podoby, důvody, cesty. Ne vždy to nutně muselo znamenat, že dotyčný jedinec byl trvale perzekuovaný a naopak. Žák se naučí pracovat s výpovědí pamětníka, kterou zaznamenali a zpracovali jeho vrstevníci, a s dalšími informačními zdroji. Bude pracovat s možnou chybou, kterou mohou žákovské reportáže ve zpracování a závěrech obsahovat. Na základě komparace s relevantními zdroji bude schopen chybu rozpoznat a uvede možné důvody, proč k ní došlo.
Navrhované projektové otázky	— Co vedlo pamětníky k negativnímu postoji vůči režimu? — Co to podle pamětníků znamenalo v každodenní praxi být disidentem? — Jak se pamětníci dívají na své dřívější postoje dnes? Proč?
Navrhovaný výstup	Grafy, obrázky, texty z dílčích skupinových aktivit
Předpokládané činnosti	— rozdělení do skupin — poslech audio a video nahrávek — dohledání chybějících informací — vypracování dílčích zadaných aktivit (viz přílohy Než se pustíme do práce a Podklady pro práci ve skupinách) — diskuse v rámci skupiny — příprava prezentace výstupů — prezentace výstupů před třídou
Navrhované kroky realizace projektu	1. Úvod do tématu, zasazení do dobového kontextu, vysvětlení základních pojmů – disent, disident, normalizace, perzekuce, pionýr, SSM, státní souhlas k výkonu duchovenské služby, vikář (učitel – zdroj informací: např. myjsmetonevzdali). 2. Základní seznámení se se všemi pamětníky (příloha Než se pustíme do práce – učitel + žáci). 3. Rozdělení do skupin (učitel). 4. Výběr pamětníka (žáci). 5. Realizace aktivit k pamětníkovi (příloha Poklady pro práci ve skupinách – žáci + učitel). 6. Zodpovězení si základních projektových otázek ve třídě (učitel jako moderátor diskuse). 7. Prezentace dílčích výstupů.
Předpokládané pomůcky	PC, sluchátka, nakopírované pracovní listy, psací potřeby, volné listy papíru, přístup k internetu

Navrhované výukové postupy, metody	Učitel by měl každé skupině před začátkem práce vysvětlit princip jednotlivých metod, případně s ní část úkolu projít. Výhodou je, že úvodní aktivita je pro všechny skupiny stejná (životopis pamětníků, skládání etap do chronologické linky), čili je zde možnost poskytnout základní informace všem žákům najednou, a teprve následně obejít všechny skupiny a vysvětlit jim jejich konkrétní zadání a postupy. Výčet metod a postupů: — slovní – rozhovor, diskuze — práce s textem – I.N.S.E.R.T. — myšlenková mapa – bubliny — pětílístek — kmeny a kořeny
Stručné informace k žakovským reportážím, se kterými budete pracovat	Pamětník: Josef Mlejnek Typ reportáže: rozhlasová reportáž Autorský tým: Ella Číhalíková, Julie Mášová, Jiří Holub, Mikuláš Nývlt a Jonáš Rauschert Pedagogické vedení: Mgr. Ivona Kobrová Pamětnice: Monika Cajthamlová Typ reportáže: rozhlasová reportáž Autorský tým: Olia Pravica, Matilda Blahutová, Hugo Muchow, Vojtěch Vít a Kryštof Rotrekl Pedagogické vedení: Mgr. Michaela Jančová Pamětník: Jiří Podzimek Typ reportáže: videoreportáž Autorský tým: Dominik Pazderka, Timea Hlivková, Johana Klementová, Amálie Vlasáková, Jan Hajný, Jakub Ondříček Pedagogické vedení: Mgr. Dagmar Jásková Pamětník: Václav Váhala Typ reportáže: rozhlasová reportáž Autorský tým: Evelína Fialová, Josefina Holečková, Šimon Váhala, Daniel Petřík, Kateřina Stocková Pedagogické vedení: Mgr. Tereza Hasserová a Mgr. Vojtěch Čurda, Ph.D. Pamětník: Zdeněk Šorm Typ reportáže: rozhlasová reportáž Autorský tým: Karolína Miholová, Ronja Pánková, Mathias Nassereddine a Vladimír Holman Pedagogické vedení: Mgr. Jana Müllerová
Možné způsoby prezentace	Společné zodpovězení základních projektových otázek na základě prezentace dílčích výstupů jednotlivých skupin (možné využít metodu pyramidy, klíčové dírky).
Navrhované formy hodnocení	V rámci třídy – společné zhodnocení srozumitelnosti výstupů, jejich provedení. Učitel – hodnocení práce žáků, snahy, zapojení se do diskuse.

Než se pustíme do práce...

Zahřívací kolo

Společně ve třídě si poslechneme reportáže, které zpracovaly žakovské týmy v rámci projektu Příběhy našich sousedů. Jejich prostřednictvím se zamyslíme nad dobovým kontextem, do kterého je projekt zasazen.

Poslechněte si natočené reportáže bez dalšího dohledávání informací.

Josef Mlejnek

Monika Cajthamlová

Jiří Podzimek

Václav Váhala

Zdeněk Šorm

1.

Poslechněte si žákovské reportáže (samostatně nebo společně ve třídě). Doplňte chybějící údaje do tabulky.

moje klíčová slova:		
shodné pro všechny pamětníky	vyprávění se liší	zásadní vliv na postoj pamětníka měl(a)

2.

Které události či okolnosti podle pamětníků ovlivnily vývoj v Československu? Dopište je do připravených bublin.

Diagram showing ten empty speech bubble shapes arranged in three rows, intended for writing answers to the question above.

Události (okolnosti), o kterých jste již slyšeli, vybarvěte modře.
Události (okolnosti), které jsou pro vás nové, vybarvěte červeně.
Na volné linky dopište, co ještě potřebujete dohledat k pochopení souvislostí.
Pro zjištění informací můžete využít odkazy na weby z úvodní kapitoly sešitu.

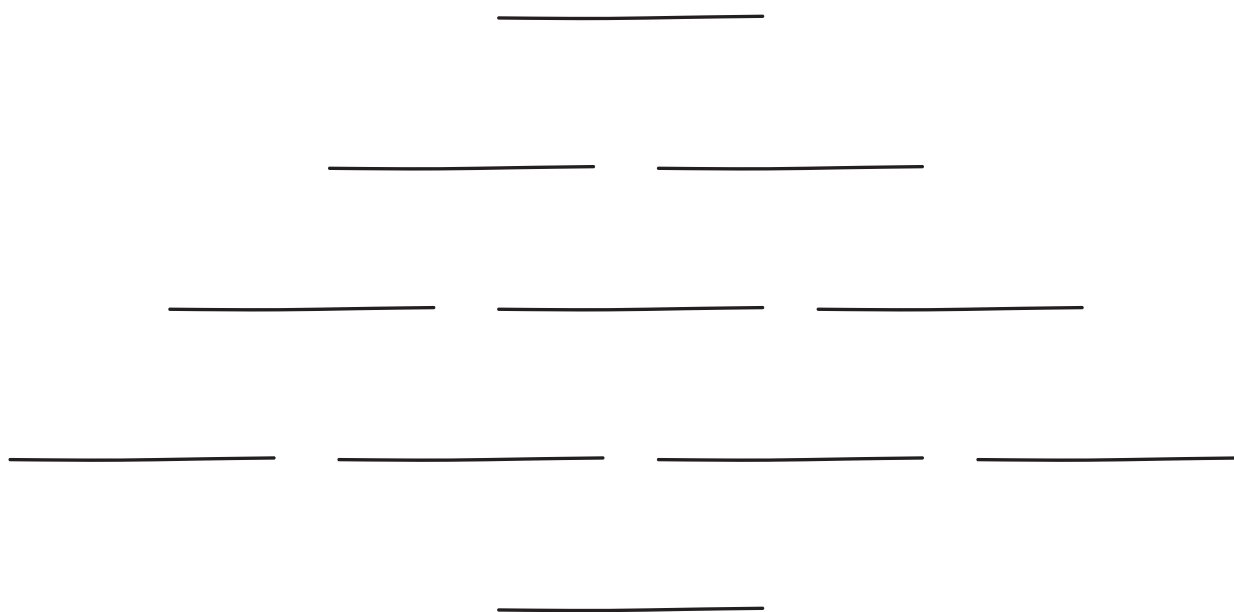

3.

Na základě zjištěných informací se pokuste vysvětlit formou pětilístku slovo „disident“. Pomůže vám lépe uvědomit souvislosti, kterými jste se zabývali v aktivitách č. 1 a 2. Jak správně zpracovat pětilístek vám rád vysvětlí váš učitel.

4.

Zjištěné informace shrňte společně podle pokynů učitele.

Josef Mlejnek

Podklady pro práci ve skupinách

1.

Ještě jednou si poslechněte (tentokrát pouze ve skupině) rozhlasovou reportáž o vašem pamětníkovi. Prostudujte jeho životopis. Dohledejte potřebné informace na doporučených webech.

Pokuste se seřadit následující události tak, jak šly za sebou. K hledání informací můžete využít metodu kmeny a kořeny. Jak správně s metodou pracovat vám rád vysvětlí váš učitel.

- úmrtí J. V. Stalina
- narození pana Mlejnka
- podpis Charty 77
- redaktor samizdatových časopisů
- zaměstnán na dělnických pozicích
- zveřejnění Charty 77

2.

Kupování lístku do Ameriky

Ze skupiny si vyberte dvojici dobrovolníků – jeden bude prodejce lístků, druhý pan Mlejnek, ostatní budou například stát ve frontě. Zkuste zrekonstruovat, jak situace, ve které si pan Mlejnek přišel koupit lístek do Ameriky, mohla vypadat.

Společně se pak zamyslete nad tím, co tato situace vypovídá o pamětníkovi? Dopište, proč si to myslíte.

3.

Komplexní hodnocení

Před odchodem ze školy bylo zvykem, že vedení napsalo na žáka komplexní hodnocení, něco jako posudek. Ten obsahoval mimo jiné – jméno, příjmení, kdy a kde se narodil, kde pracují jeho rodiče, jak se angažují ve společnosti, kolik má sourozenců, jaké měl studijní výsledky, co všechno dělal pro školu, jak se třeba zapojoval do mimoškolních aktivit, jestli byl v Pionýrské organizaci SSM atd.

Ve skupině se dohodněte, kdo bude představovat žáka Mlejnka. Posadte ho cca na 10 minut mimo skupinu. Ostatní budou představovat vedení školy. Jako vedení školy nyní napište komplexní hodnocení v 10 větách. Než pozvete Mlejnka zpět, diskutujte mezi sebou, jak by mohl na tento posudek zareagovat. Následně pozvěte žáka Mlejnka ke stolu, dejte mu přečíst hodnocení a vyzvěte ho, aby hodnocení podepsal. Na jeho reakci se pokuste jako vedení školy reagovat.

4.

Podpis Charty

Přečtěte si úryvek ze základního dokumentu Charty 77 o lidských právech a náboženství. Pro práci s textem můžete využít metodu I.N.S.E.R.T. Jak správně s metodou pracovat vám rád vysvětlí váš učitel.

Dne 13. 10. 1976 byly ve Sbírce zákonů ČSSR (č. 120) zveřejněny „Mezinárodní pakt o občanských a politických právech“ a „Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech“, které byly jménem naší republiky podepsány v roce 1968, stvrzeny v Helsinkách roku 1975 a vstoupily u nás v platnost dnem 23. 3. 1976. Od té doby mají naši občané právo a náš stát povinnost se jimi řídit... Svoboda náboženského vyznání, důrazně zajišťovaná článkem 18 prvního paktu, je systematicky však omezována mocenskou svévolí; oklešťováním činnosti duchovních, nad nimiž trvale visí hrozba odepření nebo ztráty státního souhlasu s výkonem jejich funkce; existenčním i jiným postihem osob, které své náboženské vyznání slovem i skutkem projevují; potlačováním výuky náboženství apod.“

Z výpovědi pana Mlejnka a textu Charty 77 vyplývá, že vedení školy vědomě porušovalo jeho právo na náboženské vyznání. Dokázali byste stručně říct, co ho k tomu vedlo?

✓ známá informace	
+	nová informace
—	informace v rozporu s tím, co jsem věděla
?	informace, které nerozumím

Monika Cajthamlová

Podklady pro práci ve skupinách

1.

Ještě jednou si poslechněte (tentokrát pouze ve skupině) rozhlasovou reportáž o vašem pamětníkovi. Prostudujte jeho životopis. Dohledejte potřebné informace na doporučených webech.

Pokuste se seřadit následující události tak, jak šly za sebou. K hledání informací můžete využít metodu kmeny a kořeny. Jak správně s metodou pracovat vám rád vysvětlí váš učitel.

- nástup M. S. Gorbačova
- maturita na pedagogické škole
- podpis Charty 77
- práce na pozici uvaděčky a pečovatelky
- zveřejnění Charty 77
- kontakty s undergroundem
- sametová revoluce

2.

Co bylo normální?

V reportáži se paní Cajthamlová několikrát zmiňuje o tom, že mnoho věcí v době jejího dospívání bylo považováno za samozřejmé, normální. Při pohledu zpět to tak už nevidí. Co tedy bylo normální tehdy? Co je normální dnes?

Co bylo normální tehdy?	Co je normální dnes?

3.

Podpis Charty

Přečtete si tu část výpovědi paní Cajthamlové, v níž uvádí důvody, proč podepsala Chartu 77. Co se disidentům zdálo být ne-normální? Co porušovalo, omezovalo jejich základní lidská práva? Chvíli o tom diskutujte ve skupině. To, co jste zjistili, shrňte do jednoho slova a vysvětlete ho pomocí pětilístku. Jak správně pětilístek sestavit vám vysvětlí váš učitel.

„Já jsem chtěla žít v té svobodě, kterou jsem si vydobyla. Alespoň z té neslevit. Číst si knížky, samizdaty, všechno, co se sem dostalo přes hranice. Pro mě to byla svoboda. Zprávy ze zahraničí. Povídat si se zajímavými lidmi, kteří se sem dostali. Třeba Adam Michnik nebo Václav Havel. To bylo pro mě naprosto fascinující. Byla jsem tam, kde jsem být chtěla. Nevěděla jsem, jestli můžu chtít víc a jestli se to změní. Chtěla jsem dávat najevo, že nechci to, co panuje, ten establishment, který všechno ovládal. Byla jsem ráda, že jsem našla odvahu překročit Rubikon. Prostě to podepsat,“ přiblížila nám pamětnice, co ji přimělo připojit se otevřeně ke kritikům režimu.

Jiří Podzimek

Podklady pro práci ve skupinách

1.

Ještě jednou si poslechněte (tentokrát pouze ve skupině) rozhlasovou reportáž o vašem pamětníkovi. Prostudujte jeho životopis. Dohleďte potřebné informace na doporučených webech.

Pokuste se seřadit následující události tak, jak šly za sebou. K hledání informací můžete využít metodu kmeny a kořeny. Jak správně s metodou pracovat vám rád vysvětlí váš učitel.

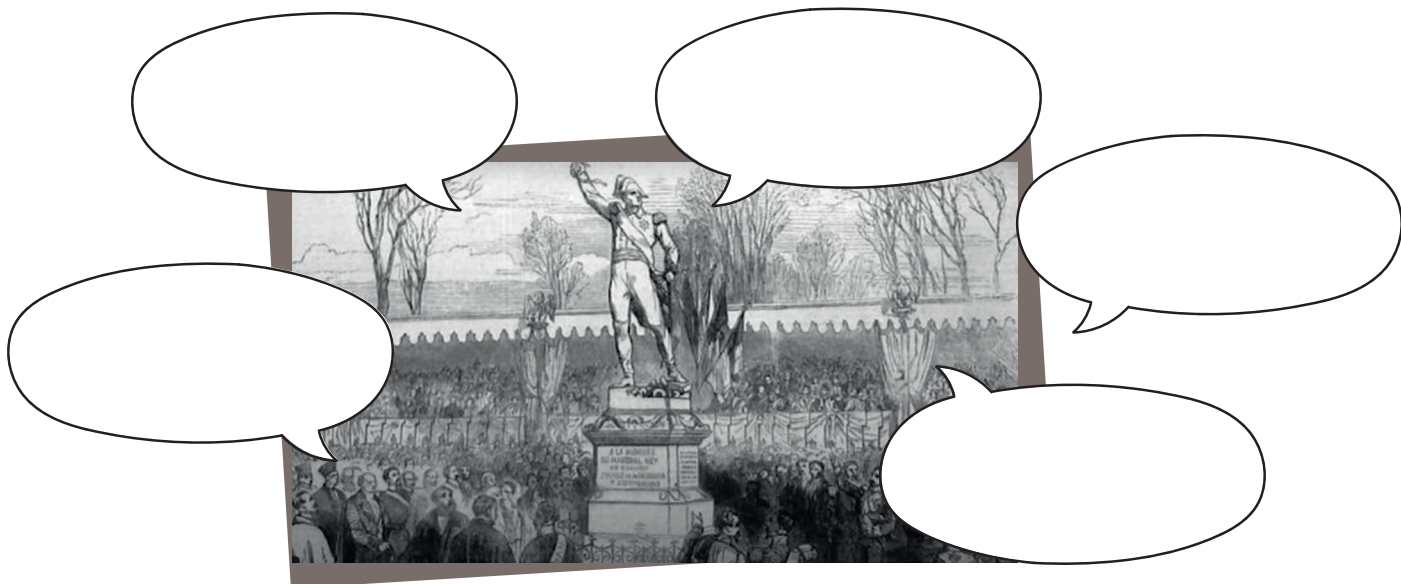
- Šestidenní válka
- narozen v době maďarského povstání
- redaktor TV Nova
- studium na pedagogické škole
- šíření zakázané literatury
- aktivní skaut

2.

Do boje, parchanti! Chcete žít věčně?

Dohleďte dostupné informace o francouzském generálovi, o kterém se zmiňuje pan Podzimek. Co podle vás propojuje životní příběh pana Podzimka a generála Neye? Připište své postřehy do bublin k obrázku.

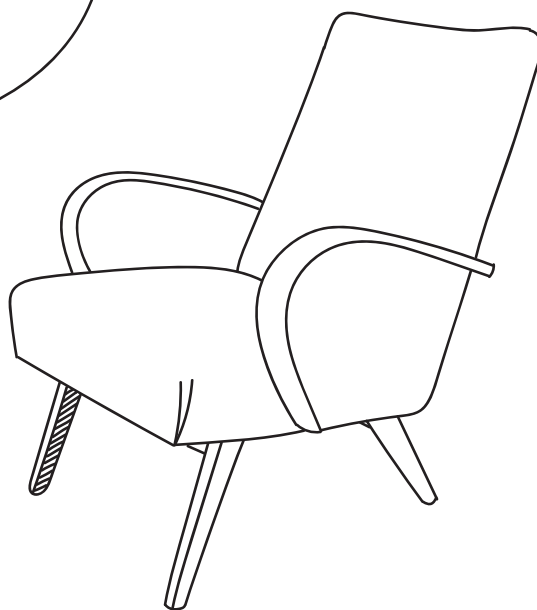
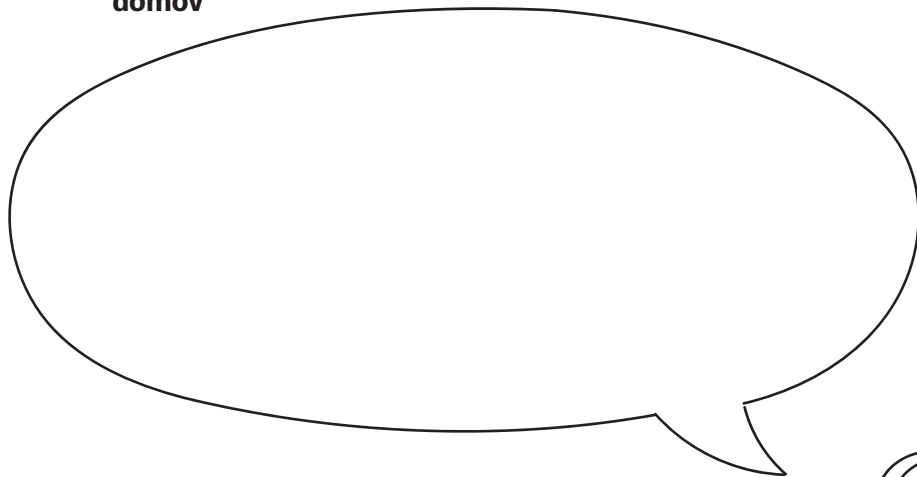

3.

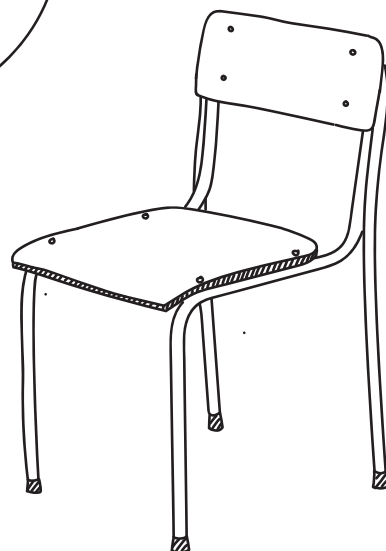
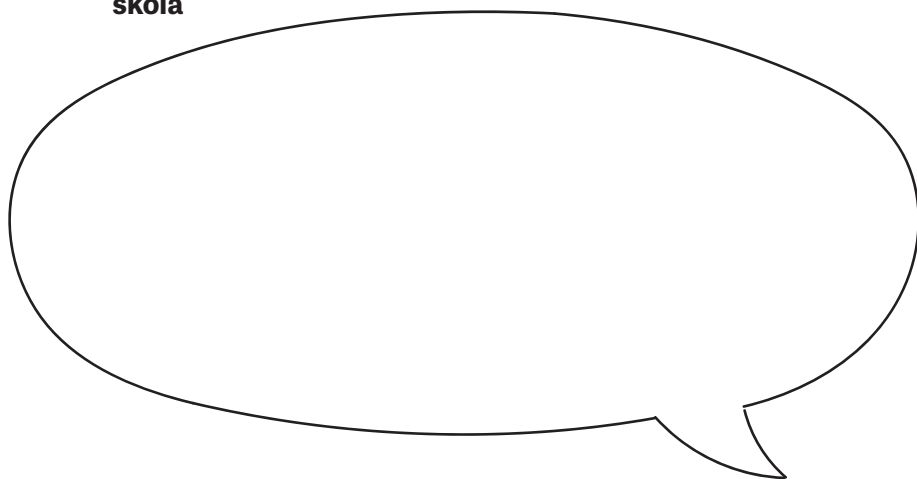
Schizofrenie

V reportáži se pan Podzimek zmiňuje o tom, že když chodil do školy, byla společnost trochu schizofrenní. Jinak se mluvilo doma, jinak na veřejnosti. Dopište situace, témata, která by mohla být diskutována jinak doma a jinak třeba ve škole na hodině dějepisu. Pokuste se říct, proč.

domov

škola

Václav Váhala

Podklady pro práci ve skupinách

1.

Ještě jednou si poslechněte (tentokrát pouze ve skupině) rozhlasovou reportáž o vašem pamětníkovi. Prostudujte jeho životopis. Dohledejte potřebné informace na doporučených webech.

Pokuste se seřadit následující události tak, jak šly za sebou. K hledání informací můžete využít metodu kmeny a kořeny. Jak správně s metodou pracovat vám rád vysvětlí váš učitel.

- okupace vojsky armád Varšavské smlouvy
- vstup do SSM
- přemalovávání cedulí vápnem
- den, kdy byl s komunisty konec
- vede kroužek vážné hudby
- odchod z hotelu U Bílé růže

2.

Vstup do SSM

Když se pan Váhala dostal na střední školu, stejně jako jeho spolužáci i on vstoupil do SSM. Pro vstup do SSM musíte vyplnit přihlášku. Ve skupině diskutujte o tom, které výhody můžete ze vstupu do SSM mít. A které nevýhody? Stručně je zapište do tabulky pod zadání.

klady	zápory

3.

Odmítnutí vstupu do KSČ

Společně si prohlédněte přihlášku do KSČ. Pan Váhala odmítl vstoupit do KSČ. Zamyslete se ve skupině nad tím, proč to udělal. Dopište chybějící části vět.

Pan Váhala nechtěl, aby

Nesouhlasil s

Být členem KSČ pro něj znamenalo

Vyplňuje OV KSČ

Pořadové číslo přihlášky	rok	Evidenční čísla organizací			
		kraj	okres	odvětví	základní

Přiját za člena KSČ
členskou schůzí ZO KSČ dne

Rodné číslo z občanského průkazu

Vyplňuje ÚV KSČ
Vystavena člensk
číslo

PŘIHLÁŠKA ZA ČLENA KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKÉ

Členem Komunistické strany Československa může být každý občan Československé socialistické republiky, který uznává její program, řídí se jejími stanovami a plní stranická usnesení, aktivně se podílí na vypracování politiky strany při budování socialistické společnosti, pracuje v některé organizaci strany a plní její úkoly.

Vyznačené údaje zkontroluje výbor ZO KSČ s údaji v občanském průkazu:

Zádám o přijetí za člena KSČ
(vyplň — strojem nebo hůlkovým písmem;
— nepoužívej obyčejnou tužku;
— všechny údaje, i když se tě netykají;
př. ne, nemám, nebyl)

Číslo kandidátského průkazu
Byl(a) kandidátem ode dne

Příjmení ..... Jméno .....

Titul, vědecká hodnost .....

Uved všechny změny příjmení a jména ..... rok ..... místo .....

Data narození — den — měsíc — rok — místo .....

Rodné číslo z občanského průkazu .....

Trvalé bydliště (ulice a číslo domu) ..... (okres) ..... Státní příslušnost ..... (tel) ..... Původní povolání .....

Stav .....

Národnost .....

Nynější zaměstnání (uved přesně označení profese — u dělníků: vyučen, zaučen, pomocný) ..... pracovní zařazení .....
zaměstnavatel ..... adresa závodu .....

Byl(a) jsi již dříve členem nebo kandidátem KSČ — jestliže ano, uved:
od kdy (rok) ..... do kdy (rok) ..... způsob ukončení .....
ve které ZO KSČ (orgánu) ..... na okrese .....
důvody ukončení .....

Zdeněk Šorm

Podklady pro práci ve skupinách

1.

Ještě jednou si poslechněte (tentokrát pouze ve skupině) rozhlasovou reportáž o vašem pamětníkovi. Prostudujte jeho životopis. Dohledejte potřebné informace na doporučených webech.

Pokuste se seřadit následující události tak, jak šly za sebou. K hledání informací můžete využít metodu kmeny a kořeny. Jak správně s metodou pracovat vám rád vysvětlí váš učitel.

- studium tvorby hraček a loutek
- povinná vojenská služba
- manželka podepisuje Chartu 77
- 17 let v Soběslavi
- studium teologie
- zaměstnán v divadle Říše loutek

2.

Státní souhlas

Před listopadem 1989 potřebovali faráři souhlas od státu, že mohou vykonávat svoji profesi. Podmínkou bylo složení slibu na příslušném úřadu. Promyslete si ve skupině, co by takový slib měl obsahovat. Následně jej v 10 větách napište.

Věc: Státní souhlas k výkonu duchovenské činnosti

(na žádost příslušného církevního orgánu ve smyslu ustanovení § 17 odst. 2 vl. nař. č. 219–223/1949 Sb.)

Krajský národní výbor v .... uděluje podle § 17 odst. 2 vl. nař. č. 219–223/1949 Sb. státní souhlas k výkonu duchovenské činnosti na místě .... (např. kaplana, administrátora apod.) církve (náboženské společnosti) ..... v ..... okres ..... s účinností ode dne .....

Výši osobních požitků stanoví okresní národní výbor.

Předepsaný slib věrnosti podle § 19 uvedených vládních nařízení bude vykonán za Vaší účasti dne ..... hodina ..... na krajském (okresním) národním výboru.

Opatření vyplývající z tohoto rozhodnutí provede příslušný ONV v .....

3.

Normalizace církve (přepis)

Přečtěte si úryvek ze vzpomínek pana Váchala. Jak podle něj ovlivnila normalizace život církve? Konkrétní body v textu zakroužkujte. Pokuste se vyvodit, z čeho mohli mít členové církve strach. Dopište do myšlenkové mapy pod textem.

„Takovou plíživou podobou uzavíralo celou tu církev jen do sebe. A navíc protože lidi věřící jsou stejní lidi jako ostatní, tak se vždycky snaží své postoje nějak ospravedlnit, včetně teologů. Tak to vedlo v té teologii, v kázání a v přístupu té církevní hierarchie k teologizování toho strachu. K tomu, že byl velký důraz na to, že církev a politika jsou dvě rozdílné věci, že církev se nemá míchat do veřejného života, že má zvěstovat evangelium, které se omezilo na takovou vnitřní duchovní skutečnost a ty veřejné rozměry víry se úplně vypouštěly. Vedlo to v církvi k určitému rozdělení.“

